TERMENELE DE DECĂDERE ÎN SISTEMUL DREPTULUI CIVIL

Gicu BLOȘENCO

CZU: 347.91/.95 blosenco.gicu@yahoo.com

The subject of this thesis is preclusive terms in the system of Moldovan civil law. Its importance is justified by the recent legislative changes and the fact this institution is scarcely researched by scholars. We've come to define cut-off periods, classify them and analyze their effects and legal regime.

Instituția decăderii nu s-a bucurat de o reglementare expresă decât de la ultimele modificări majore ale Codului civil al RM, intrate în vigoare la 01.03.2019. Fără a fi o *terra incognita* pentru doctrina și practica judiciară, instituția termenelor de decădere este foarte sărac tratată de știința dreptului autohtonă și străină. La elaborarea prezentei lucrări, se urmărea aprovizionarea doctrinei naționale cu noțiuni și exemple corespunzătoare decăderii, cât și ghidarea practicii în sensul aplicării uniforme a acestei instituții de curând reglementată, astfel încât judecătorii, arbitrii și părțile contractante să o înțeleagă în mod cât mai apropiat de adevăr.

Așadar, vom defini termenele de decădere ca fiind acel interval de timp, stabilit de lege sau prin acordul părților, în care titularul unui drept subiectiv (primar) sau al unui drept potestativ trebuie să își exercite dreptul, sub sancțiunea decăderii [1, p.111]. Decăderea, la rândul ei, este acea sancţiune de drept civil ce constă în stingerea dreptului subiectiv civil [2, p. 1977], și implică inacțiunea titularului dreptului, indiferent de culpa acestuia.

Decăderea se manifestă, în primul rând, prin stingerea dreptului primar. De exemplu, proprietarul bunului pierdut, în ipoteza art. 517 Cod civil, poate cere de la organul abilitat căruia i s-a predat bunul găsit transmiterea bunului său, în termen de 6 luni. Omiterea acestui termen are drept consecință stingerea dreptului de proprietate și constituirea acestui drept asupra bunului în folosul găsitorului (dacă acesta nu renunță). Această situație de stingere a dreptului subiectiv civil (drept primar), chiar dacă perpetuu (conform art. 500 alin. (2) Cod civil), este ilustrativă în sensul în care arată efectele scurgerii termenului de decădere instituit prin lege.

Un al doilea scenariu este cel al stingerii dreptului secundar, numit și potestativ. Prin drepturi secundare (potestative) sunt desemnate acele prerogative constând în puterea de a da naştere prin manifestare unilaterală de voinţă unui efect juridic ce afectează şi interesele altei persoane, precum dreptul de a alege, în cazul unei obligaţii alternative, dreptul de denunţare unilaterală a unui contract etc. Exemplul dreptului de preemțiune la procurarea cotei-părți din bunul imobil proprietate comună, care conform art. 1146 Cod civil este supus termenului de decădere de o lună. La expirarea acestui termen, se stinge dreptul de preemțiune, iar actele încheiate în lipsa acestuia sunt ineficiente, adică nu produc efecte juridice (conform alin. (6) art. 410 CC RM).

În clasificarea lor, termenele de decădere pot fi: de ordine publică, având caracter imperativ și de ordine privată; determinate absolut (ex. art. 252 alin. (4) CC)/determinate relativ („termen rezonabil", conform art. 922 CC); de sorginte legală și convențională.

Articolul 409 Cod civil, fără a defini termenele de decădere, le tratează prin prisma efectului produs asupra dreptului subiectiv sau posibilității de a încheia un act juridic. Astfel, conform alineatului (5), neexercitarea dreptului subiectiv înăuntrul termenului de decădere atrage stingerea lui, ceea ce corespunde ipotezei stingerii dreptului. Alineatul (6) stabilește că expirarea termenului de decădere duce la ineficiența actelor juridice unilaterale încheiate după aceasta, ceea ce corespunde cu ipoteza stingerii dreptului secundar (potestativ).

Referindu-ne în continuare la art. 409, alin. (2) instituie regula conform căreia „Dacă din lege sau din convenția părților nu rezultă în mod neîndoielnic că un anumit termen este de prescripție extinctivă, termenul se consideră termen de decădere". Codul civil conține și o prevedere care echilibrează această măsură de calificare legală, și anume, alin. (4) art. 409. Conform normei enunțate „este lovită de nulitate absolută clauza prin care se stabilește un termen de decădere prin care se fraudează dispozițiile legale imperative cu privire la prescripția extinctivă".

Curgerea termenelor de decădere este supusă unui regim mai riguros, fiind, în principiu, nesusceptibilă de suspendare, întrerupere sau repunere în termen (art. 410 alin. (1) CC). Un caz curent de suspendare, prin efectul legii al curgerii acestor termene, a avut efect pe toată durata stării de urgenţă, în virtutea Dispoziţiei nr. 1 din 18

martie 2020 a Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a RM. În celelalte cazuri, temei de suspendare este intervenirea situației de impediment în afara controlului titularului dreptului afectat.

La alin. (3) art. 410 CC se statuează că termenul de decădere care vizează un drept ce presupune exercitarea unei acțiuni în justiție este întrerupt „prin înaintarea în modul stabilit a unei cereri de chemare în judecată, de arbitrare, a unei cereri de eliberare a ordonanței judecătorești sau a unei alte cereri în organul jurisdicțional competent" (cu trimitere la art. 401 alin. (1), lit. b) CC). Prin întreruperea termenului de decădere se înțelege modificarea cursului acestuia, constând în înlăturarea termenului curs înainte de apariția cauzei întreruptive și începerea unui alt termen de decădere.

În privința celui de-al doilea capitol, am identificat câteva criterii pentru delimitarea de alte instituții de drept civil, și anume: în funcție de consecințele expirării termenului; conform acțiunilor titularului dreptului; caracterul dreptului, în legătură cu exercitarea căruia apare termenul; durata dreptului afectat de termen; criteriul teleologic [3, p. 10].

Ca recomandare *de lege ferenda,* susținem modificarea alin. (1) art. 412, în scopul înlăturării unei neconcordanțe evidente, care poate bloca în genere eficiența instituției decăderii. În concret, norma ar trebui să aibă următorul conținut: „Decăderea poate fi invocată de partea în favoarea căreia a fost stipulat sau instituit termenul până la încheierea dezbaterilor în fond. În căile de atac, decăderea poate fi opusă de îndreptăţit numai în cazul în care instanţa se pronunţă asupra fondului". Până la corectarea acestei erori de tehnică legislativă, dar și conceptuală, norma indicată urmează să fie aplicată în ordinea obiecțiilor de fond, ridicate în cadrul unui proces civil, cu adaptările necesare.

Referințe:

1. THEOHARI, D.N. *Decăderea în reglementarea noului Cod civil*. București: Hamangiu, 2018. 265 p. ISBN 978-606-27-1036-1.
2. BAIAS, F.-A., et. al. *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*. Ediția 1. București: C.H. Beck, 2012. 2960 p. ISBN 978-606-18-0414-6.
3. АСОСКОВ, А.В. Пресекательные сроки и их соотношение с другими видами гражданско-правовых сроков. В: *Вестник гражданского права*, 2018, №. 4, сс. 1-38. ISSN 1992-2043.

Recomandat
Octavian CAZAC, dr., conf. univ.